

մար, մեզի կուգայ որ 250,000 դահեկանի գումարը շատ մեծ բան մը չ'է, և ազգն ալ ասիկա պէտք չէ մերժէ: Թող այն ուսումնարանը կղերական չ'ըլլայ, վասն զի մենք չ'ենք ուզեր որ Հայ կղերն ալ, ժողովրդէն զատ մարմին մը ձեռն ցրեն իրեն, ինչպէս են ուրիշ եկեղեցիներու մէջ: Մեր ժողովրդական կղեր կ'ուզենք, և ասոր համար չ'ենք կամիր, որ մասնաւոր ընծայարաններ և միջնագարաններ իմաստակութիւնը մեր մէջ ալ հաստատուի: Նոյն իսկ Հայաստանի վանքերն ալ մեծաւ մասամբ ի հնուց անտի աւելի ազգատանոցներ եղած են քան թէ մենարաններ, և ասոր ասպարէզը յայտնի կը տեսնուի անոյ որ ժողովրդէն անմատչելի տեղեր չ'են անոնք, ուր ամէն ժամանակ տղարահակներն ուխտի և այցելութեան կ'երթան: Պատարարակութիւնը երբեք աստիճան բաժնուելու է, նախնական երկրորդական և բարձրագոյն: Նախնական դաստիարակութիւն անոնք կ'աւնեն, որոց վիճակը չ'ներէր կատարեալ ուսմունք աւնելու, և միայն խիստ կարեւոր եղած կըլլալէն անոնք սկզբունքը կը սովորին: Երկրորդական դաստիարակութիւնն անոնք համար է, որոց վիճակը թէ և կը ներէ մինչև սահմանեալ աստիճան մ'իրենց ուսմունքը շարունակել, այլ որովհետեւ իրենց կեանքը ազատական պաշտօններու նուիրել չ'են ուզեր, անոր համար կատարեալ Հայերէն, Պաղերէն և Տաճկերէն, և ուրիշ իրենց պէտք եղածին չափ գիտութիւնները սովորելով զո՛հ կ'ըլլան, և այնուհետեւ իրենք զիրենք վաճառականութեան կուտան կամ ուրիշ տեսակ գործերով կ'զբաղին, իսկ բարձրագոյն ուսմունքը հարկաւոր է կղերին, վարժապետաց, մատենագրաց և, այսինքն բոլոր անոնց ուր ազատական պաշտօնով մը պիտի անցնեն կեանքերն: Արդ նախնական ուսումնարաններ ունենալու են ամէն թաղեր և գիւղեր: Երկրորդական ուսումնարաններ ունենալու են գոնէ ամէն քաղաք, և կոստանդնուպոլսոյ ամէն արուարձանները, և քրճրագոյն գիշերօթիկ ուսումնարան մ'ըլլալու է, ի կ. Պօլս: Այս հաստատութեանց մեծագոյն մասն արդէն կայ, և իննամբ տանելով իրենց նպատակին կրնան ծառայել: Այլ մնայ գիշերօթիկ ուսումնարան մը հաստատել, ուր ի մասնաւորի վարժապետութեան կամ եկեղեցական վիճակներու սահմանեալ երիտասարդներն, երկրորդական դպրոցներէն ելնելով իրենց ուսմունքը ձրի շարունակեն, և եթէ ծնող մ'ալ հաճի միայն կատարեալ ուսմունք տալու համար իր դաւալը հոն դնել տարեկան ծախքը վճարելու է:

Ահա Ազգային վարչութեան կատարելիք ջանքը, զոր շատ ծանր չ'ենք կարծեր, իսկ ուսմանց ընթացքին վրայ ուրիշ անգամ խօսելու առիթ կ'ունենանք:

— Արքայթ օրը (մայիս 29) ազգային ընդհանուր ժողովը դարձեալ հաւաքուեցաւ, այլ դժբաղդաբար երեսփոխանաց մեծագոյն մասը բացակայ եւ 68 հոգի միայն ներկայ գտնուելով, թէպէտ ներկայ երեսփոխանը առանց վճարելու քանի մը խնդիրներու վրայ վիճաբանել սկսան, սակայն որ եւ իցէ եղբակցութիւն մը տալ անհնար եղաւ:

Չարսանճախի ազգայինք բազմութիւն ստորագրութեամբ աղերսագիր մը մատուցանելով, կը խնդրէին որ իրենց կըրած հարստահարութեանց դարման մը տրուի, ասոր համար Բ. Դրան եւ Ազգային Պատրիարքարանի կողմանէ յատուկ քննիչներ ուղարկել տալով, որպէս զի իրենց յաջորդատակեալ անշարժ ստացուածոց խնդիրն արդարութեամբ քննեն: Ընդհանուր ժողովն ասոր դորձագրութիւնը քաղաքական ժողովոյն յանձնեց:

Պատարարակութեան խնդրոյն վրայ վիճաբանութիւններ բացուելով, Մեծ. Աղաթոն Էֆէնտիի կարծիքն այն էր որ մինչեւ ազգային ելուամտը կարգի չ'գրուի, գիշերօթիկ վարժարանի շինութեան համար նոր ծախք չ'բացուի: Կղերական դպրոցի համար Գեր. Ներսէս Եպիսկոպոսը կրօնական ժողովոյն կողմանէ առաջարկեց որ վանքերուն ծախքովը կ. Պօլս ընծայարան մը բացուի, եւ անկէ ելած նորընծաները Հայաստանի վանքերը երթալով ուսմունքը տարածեն: Մեծ. Օտեան Էֆէնտին զիտողութիւն ըրաւ

թէ հայ կղերը վանական եւ աշխարհականի կը բաժնուի, ուստի իր կարծիքն այն էր որ վանական կղերը վանքերու մէջ իր դաստիարակութիւնն աւանելու է, իսկ աշխարհական եկեղեցականութեան վարիարողները կարող են հասարակաց դպրոցներու մէջ իրենց ուսմունքն ընել: Այլ քանզի ամէնէն կարեւորը ազգային ելուամտից եւ պարտուց ինչպէս նաեւ Քաղաքական ժողովոյ հրաժարեալ անդամոց տեղ նորերն ընտրելու խնդիրներն են, ուստի ժողովը որոշեց որ ներկայ գտնուողներն իրենց քուէները տան, եւ բացակայ երեսփոխանաց ալ քուէներն ուղուելով, քուէարկութիւնն ի գործ դրուի:

Քաղաքական ժողովոյ տեղեկագրոյն, վրայ մեր ըրած զիտողութիւններն, ընթերցողք քիչ մը վերը մասնաւոր յօդուածի մը մէջ կրնան կարդալ:

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆՔ

ԵՐԿՐԱԳՈՒՆԴ

ԼԵԱԳԻՐ ՄԱՆՁԵՍԹԵՐԻ

Երբեք Գրեթե երկուստաներորդ թիւը հասած է արդէն, և հրատարակութիւնը կանոնաւոր կերպիւ կը շարունակուի: Անդղիոյ պէս ազատ երկրի մը մէջ, ուր տապաքութիւնը կանոններու տակ ճշուած չ'է, հայերէն լրագիր մը մեծ կարեւորութիւն ունի, ինչպէս որ Երբեք Գրեթե պարունակած յօդուածները կ'ապացուցանեն: Մասնաւորապէս հայերու վիճակին եւ ազգասիրութեան հոգւոյն վրայ գրուածներն ընթերցողաց ուշադրութեան արժանի են: Ստորագրութեան տեղն է Սարգիս աղա Հիսարեանի սենեակն ի Ղալաթա, Տէյիրմէն խան: Տարեկան գինն է, հանդերձ ծախիւք փոստայի, 25 շիլին:

ՀԱՅԵԼԻ ԳՈՐԾՈՑ

ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Այս գրեթե հինգ տարեկան վարդապետը որ իր վրայ եղած ամբաստանութիւնները հերքելու մաքով գրած է, մասնաւոր նամակաւ բոլոր օրագիրներէն խնդրած էր, ինչպէս նաեւ մեզ, որ վրան խորհրդածութիւն ընենք: Այլ այն աշխատութիւնը ուրիշներու թողուլով, մեր կողմանէ միայն հետեւեալ անգղիական առածը յիշեցունել հարկ կը հաւանքինք. «Չ որ ինչ էր անցին Բեթլէմ ԸԼԼԵԼ Է՛ր-դէ Խեթի Գի-անդ մը Կոնստանդ: Որ ունիցի ականջս լսելոյ լուիցէ»:

Գինն է 6 զուրուշ, եւ կը ծախուի ամէն հայ գրաւաւաճառաց քով:

Համառօտ պատմութիւն եւ աշխարհագրութիւն Հայոց յօրինեց Ա. Հ. Հայկունի կը ծախուի ամէն հայ գրաւաճառաց քով: Գին 60 փարայ:

Գնար Հայրենի Ազգային նոր եւ հին երգերու ընտրեւադուինց բովանդակութիւն մը կը ծախուի Մերձանդ Պ. Պաղտատարի դրատունը եւ ամէն հայ գրաւաճառներու քով: Գին 3 զուրուշ:

Վարդապետի Հովատիսի մէջ Սահմանադրութեան տարեդարձի նկատմամբ կիծու եւ ոչ միաբանասեր ոգիէ շարժեալ, յօդուածոյն վրայ ընդհանրութեան ստորադրեալ բողոքադիր մը անցաւ ձեռքերէն բաց խիստ ուշ հասած ըլլալուն չկրցանք այս անգամ հրատարակել, այս մասին արդէ հասարակութեան ներումը կը խնդրենք, յիշեցնելով որ եթէ անպատճառ այս շարժութիւնը հրատարակուիլը կը բաղձան, յաւելուծով մը հրատարակելու պատրաստ ենք:

Ա. Ճ.

ՎԱՇՏՕՆԵԱՆ ՊԱՏԱՄԱՆԱՏՈՒ

Ա. ՃԵՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ. Ա. ՀԱՄԵԼԳՐԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ